

Behov for saneringstiltak i avløpsnett

Av Øyvind Nøttestad

Øyvind Nøttestad er siv.ing. fra NTH 1967 og ansatt som overingeniør i Miljøverndepartementet.

Innlegg holdt på kollokvium i Norsk Forening for Vassdragspleie og Vannhygiene 14. november 1978.

I dette innlegget tror jeg det kan være nyttig å plassere sanering og rehabilitering av ledningsnett i et helhetsbilde.

I regjeringens langtidspåprogram og i flere meldinger til Stortinget er et kvalitativt bedre samfunn formulert som hovedmålet. Under denne «paraplyen» utformes *delmål* på de ulike sektorer i samfunnsutviklingen. (Samferdselspolitikken, sosialpolitikken, miljøvernpolitikken etc.).

Noen av de sentrale delmålene gjelder tiltak mot forurensninger: *Ressurspolitisk* er målet med forurensningspolitikken å verne om naturens evne til produksjon og selvfornyelse. *Velferdspolitisk* er målet å sikre at forurensninger ikke skader folks helse eller går ut over trivselen.

I Stortingsmelding nr. 44 for 1975-76 om tiltak mot forurensninger og i Stortingsmelding nr. 107 for 1974-75 om arbeidet med en landsplan for bruken av vannressursene konkretiseres disse delmålene ytterligere i mål for hva som skal gjøres av fysiske tiltak i årene framover.

I beslutningsprosessen som leder fram til en avgjørelse om hvilke tiltak som skal settes inn, spiller det teknisk-naturvitenskapelige grunnlaget en viktig rolle. Vi må imidlertid slå fast at dette grunn-

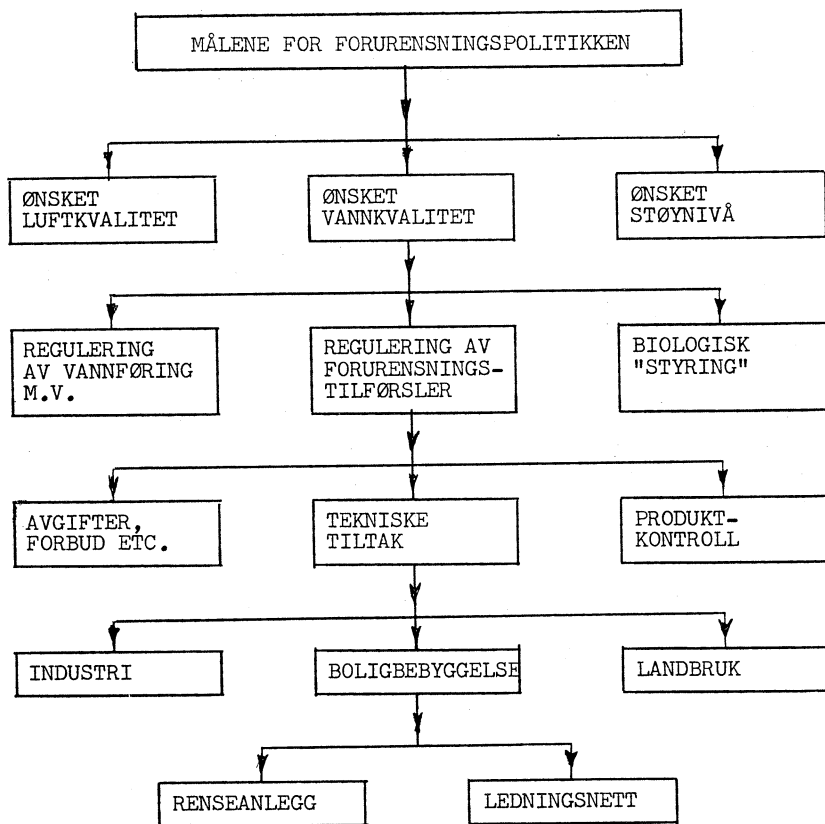
laget på en del avgjørende punkter ikke er godt nok. Dette gjelder vesentlige spørsmål som:

- Hvordan kan målene konkretiseres i retning av hvilken vannkvalitet som er nødvendig for å tilfredsstille ulike brukerinteresser? (Vannforsyning, fiske etc.).
- Hvilke sammenhenger er det mellom ulike påvirkninger (forandringer i forurensningstilførsler, reguleringsinngrep, biologisk «styring» o.l.) og responsen i vannkvaliteten?

Det er først med en formening om utfallet av disse spørsmålene det har noen mening å formulere mål for *hvilke* forurensninger som bør reduseres og *hvor meget* de bør reduseres. Dette danner i sin tur grunnlaget for en vurdering av *hvordan* forurensningstilførslene skal reguleres (produktkontroll, teknisk tiltak m.v.) og innenfor hvilke *hovedfelter* (industrielle utslipp, kommunale utslipp, utslipp fra landbruk) tiltakene skal konsentreres.

Innenfor hovedfeltet kommunale utslipp kan vi deretter vurdere hvilken rolle rensetiltak skal spille i forhold til f.eks. sanering, og rehabilitering av ledningsnett. Forholdet er illustrert i fig. 1.

Det er to grunner til at jeg har valgt denne innfallsvinkelen. For det første

Figur 1. Sanering og rehabilitering sett i sammenheng med forurensningspolitiske mål.

for å vise at det er en klar sammenheng mellom de forurensningspolitiske målene og fagfeltet sanering og rehabilitering av avløpsledninger. For det andre: Selv om det er mange viktige oppgaver å løse innenfor rammen sanering og rehabilitering av avløpsledninger, er det ikke her de største svakhetene i beslutningsprosessen ligger. I den modellen som er vist i fig. 1 er det vel klart for de fleste at det største behovet ligger i bl.a. å få et

bedre naturvitenskapelig grunnlag for å vite hvilke tiltak som bør iverksettes.

Når dette er sagt, kan det være av interesse å vurdere behovet for å forbedre beslutningsgrunnlaget på området sanering og rehabilitering av ledningsnett. Spørsmål som kan stilles er da: Er det riktig fortsatt å konsentrere utredninger og investeringer om kommunale renseanlegg, eller fortjener de eksisterende ledningsanleggene større oppmerksomhet?

Jeg tror de fleste deler min oppfatning av at en innsats på det eksisterende ledningsnett i mange tilfeller etter hvert vil gi den største miljømessige gevinst til den laveste pris. I St.meld. nr. 107 om arbeidet med en landsplan for bruken av vannressursene er det antatt et investeringsbehov til kloakkrensaneanlegg på 4,8 milliarder kroner, mens det tilsvarende på sanering og utbedring av eksisterende ledningsnett er forutsatt ca. 5 milliarder kroner. Det er ikke noe å legge skjul på at forutsetningene for investeringsberegningen var mye mer usikre når det gjaldt sanering og rehabilitering av ledningsnettene enn rensaneanleggene. Dette gjaldt forholdene på landsbasis.

Går vi ned i konkrete prosjekter, vil vi nok vanligvis finne det samme bildet. Vi kjenner vanligvis ikke til hvilken forfatning ledningsnettene er i. Langt mindre har vi vanligvis grunnlag for å fatte tilnærmet optimale beslutninger om hva som bør gjøres. Dette er da også bakgrunnen for at Miljøverndepartementet i samråd med Statens forurensningstilsyn og aktuelle forsknings- og utredningsmiljøer tok initiativ til en mer systematisk utredning av dette spørsmålet. Dette er beskrevet i en artikkel i VANN nr. 3, 1978. De første resultatene av dette ser vi i disse dager. En rekke vegledninger og retningslinjer vil kunne ventes i nær fremtid.